

İFADE BİLİMİ VE GENEL LİNGÜİSTİK OLARAK
ESTETİK

BENEDETTO CROCE

ÇEVİREN
İSMAİL TUNALI

FOL® 12

© MAK GRUP MEDYA PRO. REK. YAY. A.Ş.
SERTİFİKA NO: 13858

FELSEFE 12
BENEDETTO CROCE KİTAPLIĞI 01

İFADE BİLİMİ VE GENEL LİNGÜİSTİK OLARAK ESTETİK
BENEDETTO CROCE

ÇEVİREN: İSMAİL TUNALI

ÖZGÜN ADI: *ESTETICA COME SCIENZA
DELL'ESPRESSIONE E LINGUISTICA GENERALE*
EDİSYON: AESTHETIK ALS WISSENSCHAFT VOM
AUSDRUCK UND ALLGEMEINE SPRACHWISSENSCHAFT
HANS FEIST VE RICHARD PETERS, TÜBINGEN, 1930

YAYINA HAZIRLAYAN: EBUBEKİR DEMİR
LATİNCE ÇEVİRİLER: NALAN ERGÜN
REDAKSİYON: MAK GRUP REDAKSİYON EKİBİ
SON OKUMA: OSMAN BARAN KAPLAN
GRAFİK TASARIM VE UYGULAMA: TAVOOS

ISBN 978-605-80748-2-8

BASKI: AYRINTI BASIMEVİ ANKARA - SERTİFİKA NO: 13987
I. BASKI: MART 2019

İLETİŞİM ADRESLERİ
CİNNAH CD. KIRKPINAR SK. 5/4
06420 ÇANKAYA ANKARA
TEL.: 0312. 439 01 69
www.folkitap.com
bilgi@folkitap.com
www.twitter.com/folkitap

BENEDETTO CROCE

Pescasseroli'de doğdu (1866). Sıkı bir Katolik eğitime tabi tutuldu. Anne baba ve kızkardeşini bir depremde kaybetti (1883). Roma ve Napoli Üniversitelerinde edebiyat, tarih ve felsefe eğitimi gördü. Napoli Üniversitesinde profesörlük ve iki kez devlet bakanlığı yaptı. 1903 yılından itibaren 'La Critica' dergisinin çıkardı. Napoli'de öldü (1952).

Başlıca eserleri: *La storia ridotta sotto il concetto generale dell'arte* (Napoli 1893); *Materialismo storico ed economia marxista* (Palermo 1900); *Estetica come scienza dell'espressione e linguistica generale* (Bari 1902). *Logica come scienza del concetto puro* (Napoli 1905); *La filosofia di Giambattista Vico* (Bari 1911).

İSMAİL TUNALI

Romanya Silistre'de doğdu (1923). İstanbul Üniversitesi Felsefe Bölümü'nü bitirdi. Viyana Üniversitesi'nde felsefe, psikoloji, sanat tarihi doktorası yaptı. Erzurum Atatürk Üniversitesi'nin kuruluşunda öğretim üyesi olarak görev aldı (1959-1962). Tübingen Üniversitesi'nde (1966) ve Viyana Üniversitesi'nde felsefe ve estetik dersleri verdi (1978-1984). Konstanz Üniversitesi'nde Aristoteles ve Wittgenstein seminerleri verdi (1984). İstanbul Üniversitesi Felsefe Bölümü Başkanlığından emekli oldu (1989). İstanbul'da vefat etti (2015).

Başlıca telif ve çeviri eserleri: *Grek Estetik'i* (1963); *Sanat Ontolojisi* (1966); *Benedetto Croce Estetik'ine Giriş* (1973); *Felsefe* (1966); *Marksist Estetik* (1977); *Estetik* (1978); *Denemeler* (1980); *Estetik Beğeni* (1983); *Sanat Ontolojisi Temelinde Yeni Bir Resim Anlayışı* (1983); *Çağdaş Filozoflar* (1984); *Tasarım Felsefesine Giriş* (2002); Hermann Wein, *Tarih, İnsan ve Dil Felsefesi* (1959); Aristoteles, *Poetika*, 1963; Benedetto Croce, *İfade Bilimi ve Genel Lenguistik Olarak Estetik* (1963); W. Worringer, *Soyutlama ve Özdeşleşim* (1983).

İÇİNDEKİLER

YAYINA HAZIRLAYANIN NOTU	11
ÇEVİRİ ÜZERİNE BİRKAÇ SÖZ	13
BENEDETTO CROCE'NİN YAŞAMI, YAPITLARI VE FELSEFESİ ÜZERİNE TOPLU BİR BAKIŞ HANS FEIST & RICHARD PETERS	14
ÖNSÖZ	25
İKİNCİ BASIMA ÖNSÖZ	27
ÜÇÜNCÜ BASIMA ÖNSÖZ	29
BİRİNCİ BÖLÜM SEZGİ VE İFADE	35
İKİNCİ BÖLÜM SEZGİ VE SANAT	49
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM SANAT VE FELSEFE	59
DÖRDÜNCÜ BÖLÜM ESTETİKTE TARİHİLİK VE BİREYSELLİK	71
BEŞİNCİ BÖLÜM TARİH VE MANTIKTA BENZER YANLIŞLAR	81
ALTINCI BÖLÜM TEORİK ETKİNLİK VE PRATİK ETKİNLİK	91
YEDİNCİ BÖLÜM TEORİK VE PRATİK ARASINDA YAPILAN BENZETME	101

SEKİZİNCİ BÖLÜM	109
ÖTEKİ TİN BİÇİMLERİNİN ATILMASI	
DOKUZUNCU BÖLÜM	117
İFADENİN TÜR VEYA BASAMAKLARA BÖLÜNMEZLİĞİ VE RETORİĞİN TENKİDİ	
ONUNCU BÖLÜM	125
ESTETİK DUYGULAR VE GÜZEL İLE ÇİRKİNİN AYIRT EDİLMESİ	
ON BİRİNCİ BÖLÜM	135
ESTETİK HEDONİZMİN TENKİDİ	
ON İKİNCİ BÖLÜM	141
SEMPATİK OLANIN ESTETİĞİ VE YALANCI (PSEUDE) ESTETİK KAVRAMLAR	
ON ÜÇÜNCÜ BÖLÜM	149
DOĞADA VE SANATTA 'FİZİK' GÜZEL	
ON DÖRDÜNCÜ BÖLÜM	161
FİZİK VE ESTETİĞİN KARIŞTIRILMASINDAN DOĞAN YANLIŞLAR	
ON BEŞİNCİ BÖLÜM	169
DİŞLAŞTIRMA ETKİNLİĞİ SANATLARIN TEKNİK VE TEORİSİ	
ON ALTINCI BÖLÜM	179
BEĞENİ (GUSTO) VE SANAT REPRODÜKSİYONU	
ON YEDİNCİ BÖLÜM	191
EDEBİYAT TARİHİ VE SANAT TARİHİ	
ON SEKİZİNCİ BÖLÜM	205
SONUÇ	
LİNGÜİSTİK VE ESTETİĞİN AYNILIĞI	205
DİZİN	219

YAYINA HAZIRLAYANIN NOTU

İsmail Tunalı Cumhuriyet sonrası felsefeci olarak literatürde tam olarak karşılığı olmayan ya da kullanımını oturmuş felsefe kavramlarının Türkçeye aktarımında, Osmanlıca ya da Öztürkçe kavramlar yerine, İngilizce veya Almanca karşılıklarını kullanmayı, kısmen de bunları Türkçeleştirmeyi tercih etmiştir. Eserin yayına hazırlık sürecinde gerek eserin yazıldığı dönem itibarıyla gerek İsmail Tunalı'nın bu çeviri yöntemi nedeniyle bu kavramlarda güncellemeye gidilmiştir. Bunlar, kimi yerlerde çevrilmemiş olan, 'kendini gösterme' ve 'tezahür' ile karşıladığımız 'manifestation' yanında, 'normativ' yerine 'normatif'; 'autonom' yerine 'otonom'; 'tautoloji' yerine 'totoloji' gibi ufak düzenlemelerdir. Güncellenen bu kavramlar ilk geçtikleri yerlerde eğik çizgi ile gösterilmiştir.

EBUBEKİR DEMİR

ÇEVİRİ ÜZERİNE BİRKAÇ SÖZ

Sunduğumuz *Estetik* çevirisi, *Estetik*'in yalnız birinci kısmı olan 'Teorik Kısım'dır. Asıl Croce estetiği de sistematik olarak bu çevirdiğimiz teorik kısımda geliştirilmiştir. İkinci kısım olan 'Tarihî Kısım', estetik tarihi üzerine yapılmış kritik bir araştırma olup, 'Teorik Kısım'ı tamamlayıcı niteliktedir.

Yaptığımız bu çeviri, aslının 6. basımının Hans Feist ve Richard Peters tarafından yapılmış Almanca *Aesthetik als Wissenschaft vom Ausdruck und allgemeine Sprachwissenschaft* (Tübingen, 1930) adlı çeviriden yapılmış ve bazı kısımları İtalyanca aslı ile karşılaştırılmıştır.

İki yıldır üzerinde çalıştığımız bu çevirinin başlıca iki ereği vardır: Bir yandan üniversite estetik seminerlerimizde şiddetle ihtiyaç duyduğumuz metin ihtiyacını karşılamaya yardım; öte yandan da sanat meseleleri üzerinde bütün hayatı boyunca düşünmüş olan bir büyük sanat filozofunun bu ana yapıtını Türkçeye çevirmekle Türk kültür hayatına bir hizmette bulunmak. Bu büyük işi, bu iki motifin etkisi ile yapmaya cesaret etmiş bulunuyoruz. Çalışmamızda bulunacak yanılmaların bizi yöneten bu iyi niyete verilerek bağışlanacağını ümit ediyoruz.

İSMAİL TUNALI

5.2.1962

Erzurum (Temelli Palas)

BENEDETTO CROCE'NİN YAŞAMI, YAPITLARI VE FELSEFESİ ÜZERİNE TOPLU BİR BAKIŞ¹

HANS FEIST & RICHARD PETERS

I BENEDETTO CROCE: YAŞAMI VE YAPITLARI

Benedetto Croce, 25 Şubat 1866 yılında Aguila eyaletinin küçük bir dağ şehri olan Pescasseroli'de, bir çiftlik sahibinin oğlu olarak doğar. On yaşından sonra sert bir Katolik eğitime tabi tutulur, on yedi yaşında iken Ischia'da meydana gelen yer sarsıntısında annesini, babasını ve kardeşlerini kaybeden ve hayatta yapayalnız kalan Croce, amcasının yanına Roma'ya gider. 1886'dan sonra Roma ve Napoli Üniversitelerinde ilkin edebiyat ve tarih, sonra da felsefe eğitimi görür. Almanya'ya, İspanya'ya, Fransa'ya geziler yapar ve 1900'den sonra Napoli'ye yerleşir. Bir süre sonra Napoli Üniversitesi'ne profesör olur. 1903'ten itibaren ünlü *La Critica* dergisini çıkarır. 1910'da İtalyan Parlamentosu'na senatör olur. İkinci Dünya Savaşı sırasında faşistler tarafından Sorrento'da gözaltına alınır. İngilizler tarafından İtalya çıkartması sırasında kurtarılır. 1944'te devlet bakanı olur, İtalya Liberal Partisi şefliğini yapar. 1947'de Napoli'de kendi evinin, Piano Nobile'nin geniş salonlarında Istituto Italiano per gli Studi Storici'yi (İtalyan Tarih Araştırmaları

¹ Bakınız: *Asthetik als Wissenschaft vom Ausdruck und allaemeine Sprachwissenschaft*, Tübingen 1930

Enstitüsü) kurar ve bu enstitü 50.000 ciltlik bir kitaplığı içine alır. Yaşamının son günlerine kadar Benedetto Croce bu kitaplıkta çalışır. 1952'de Napoli'de ölür.

Yazı hayatına gelince: On altı yaşında *II Primo Passo* adlı, Virgilius ve Dante üzerine dört makale yayınlar. 1883-87'de *Juvenilia*, 1799 *Napoli İhtilali*, XVIII. Yüzyıldan *Hikâyeler ve Çehreler*, *Tarihî Meraklar* ve 1889-90'da *Napoli Tiyatroları* adlı eserlerini yayımlar.

1890 yılında Vico'nun *Yeni Bilim* adlı eserini okur; bir yandan bu eserin etkisi ile bir yandan da De Sanctis'in yazılarının etkisi ile Alman estetiğini incelemeye geçer ve bu inceleme sonunda Croce için yeni bir problem alanı doğar: Tarih problemi ile sanat problemini birbirine bağlamak. 1893 yılında bu düşüncesini *Genel Sanat Kavramına İndirgenmiş Tarih* adlı eserinde somutlaştırır. Bu, Croce'nin söylediği gibi, 'kendi kendinin objektifleşmesi'dir.

Tarih ve sanat problemlerinin birbirine bağlanması, Croce felsefesi için temel noktalardan biri olup, bu, onun felsefe sisteminin ana çizgilerinden biri olur. Ve 1898'de *Estetik*'inin planını, yine bu düşünce yönünde yapar. Bir yıl sonra da adı geçen eserini, bu plana göre yazmaya başlar. Ancak, 1902'de *Estetik*, şöyle bir başlık altında yayımlanır: *İfade Bilimi ve Genel Linguistik Olarak Estetik*. Aynı yılda *La Critica* adlı dergiyi yayınlamaya başlar.

Estetik, Croce'yi yeni problemlere ve yeni eserlere götüren bir köprü ödevi görür. Croce'nin ereği, sağlam bir sisteme varmaktır. Böyle bir sistem yolunda yaptığı çalışmalar, 1903-1910 yılları arasında *Tin Felsefesi (Filosofia Spirito)* etrafında çark eder. 1905'te *Lojik*'inin ilk planı ortaya çıkar: *Salt Kavram Bilimi Olarak Bir Mantığın Temel Çizgileri*. 1906'da Hegel üzerine bir kitabı, 1907'de ahlak felsefesi ile ilgili bir kitabı yayımlanır: *Hukuk Felsefesinin Ekonomiye İndirgenmesi* ve bir yıl sonra da aynı yönelge içinde *Ekonomi ve Etik Olarak Pratik Felsefe* adlı eserini yayımlar. 1910'da da *Salt Kavram Olarak Mantık* çıkar.

Aynı yıl içinde *Estetik Problemleri*'ni, 1911'de *Giambattista Vico'nun Felsefesi*'ni, 1912-13'te *Tarih Yazımı Teorisi*'ni ve yine aynı yıl içinde Texas Houston Üniversitesi'nde Rice Enstitüsü'nün açılışı münasebeti ile *Estetik Brevier*'i yazar. Bunların yanı sıra Giovanni Gentile ve Fausto Nicolini ile birlikte *Classi Delia Filosofia Moderna*'yı (*Modern Felsefenin Bölümleri*) ve *Scrittori d'Itàlia*'yı (*İtalya'nın Yazarları*) yayımlar. Yine 1903-10 arasında *Yeni İtalyan Edebiyatı*'nı, *Estetik Problemler için denemeleri ve Kritik Araştırmalar*'ını yayımlar. Felsefe tarihi ile ilgili olarak da *Hegel Üzerine Denemeler*'ini yayımlar.

1915 yılında Croce, gençlik döneminde yazdığı eserleri kritik bir gözle yeniden ele alır. Onları düzeltir, düzenler, kısaca onlarla bir çeşit hesaplaşır. Nitekim aynı yıl içinde yazmış olduğu *Kendi Kendimi Tenkit*'i de bunu gösterir. Ancak bu kitap, 1918'de yayımlanır. 1918'de *Goethe Üzerine*, *Dante'nin Şiiri*, 1921'de *Ariosto*, *Shakespeare ve Corneille*'i, *Ethik Fragmentler*'i, 1924'te *Napoli Krallığı Tarihi*'ni, 1925'te *Politikanın Elemanları*'nı, 1927'de *Eski İtalya'nın İnsanları*'nı yayımlar, Bu yayın etkinliği hayatının sonuna kadar sürer.

Bütün bu çeşitli yayınlar içinde Croce'nin asıl etkinliği, iki ana problem etrafında toplanır: Bunlardan biri tarih, diğeri de sanattır.